

Örkény

Kedves Gyuri bácsi!

Konrád György, egy harmadéves hallgató és rajongó ma felhívott és elmondta, hogy mondvacsinált ürügyekkel ki akarják zárni az egyetemről.

Ez nagyon helytelen dolog lenne. Ismerem Konrád eddigi kritikai írásait, s azokat olvasván, őt magát is megismerem. Értelmes és tehetséges fiatalember, aki a minap is itt járt nálunk, Tiborral és Kuckával hajnalig vitatkozva, s amikor mi már csak makogni tudtunk a fáradtságtól, ő oly szabályos körmondatokba foglalta érveit, hogy okvetlenül, már ezért is, sokra kell vinnie.

Ha Tibor Pesten lenne, bizonyára ő is arra kérne, hogy - amennyiben teheted - tégy valamit ezért a fiatalemberért. Nagyon kevés a tehetségünk s eddig oly rosszul gazdálkodtunk velük!

Sokszor üdvözöl

Őszinte hived

István Örkény

1955 VI.1.

MTA FIL. INT.
Lukács Arch

/Örkény István/

Hekimiyi Gara

Uyuc 31-1344/1

Osley 151-386

Örkény István
Andrássy ut 127

Kedves Gyuri bácsi!

1942.3.7-1344/2

Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy Déri regényéhez mellékeljem ezt a levelet, melynek irására már régen készülök.

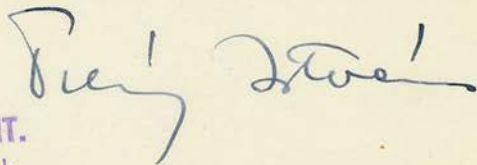
A Nemzeti kívánságára egy drámán dolgozom - azaz csak a tervén - mely 1919 májusában játszódik, elképzelésem szerint Salgótarján mellett, a Vörös Hadsereg egy előretolt útege mellett. Nagyjából él és "áll" a hős, egy csokor vöröskatona, néhány tiszt, egy leány, stb, - de teljesen bizonytalan vagyok abban, hogy hová helyezzem a drámai összeütközés súlypontját.

Nem akarom elvéteni azt a lépést, melylyel a történelem irodalom lesz, s ezért szeretném tanácsodat kérni, aki nemcsak kortárs és aktív résztvevő voltál, hanem azóta bizonyára az író eszével is visszagondoltál arra a korra. Ha nem zökkent ki a munkából, kérlek, adj módot egy félórás beszélgetésre.

Eltársi tisztelettel

1955?

IX. 28

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Örkény István
II Gábor Áron u 4
165-379

1969 nov. 11.-én

Kedves Gyuri bácsi!

Nagyon szégyelem magam, hogy hosszú évekig nem hallattam magamról, és most, amikor bajban vagyok, mégis tehozzád fordulok. De ne hidd, hogy azért maradtam távol, mintha megszüntem volna tisztelőd lenni, vagy kiléptem volna egy percre is abból a szellemi zónából, mely a te munkásságodból sugárzik. Az volt a tervem, hogy végre, amikor én is "mutatni" tudok valamit, meghivlak az ide mellékelt darab bemutatójára, ami a Vígyszínházban január 15.-re volt kitűzve. Ebből, azt hiszem, már tudod, hogy a darabot betiltották.

Még hozzá nagyon otromba és megalázó körülmények között. Ez a groteszk játék afféle "főművem", írói pályám összefoglalása. Eddig nemcsak irótársaimnál volt nagyon őszinte ~~sikere~~ sikere, hanem a felettes hatóságoknál is. A Tanácsnál /ami a Vígyszínház fölöttes szerve/ lelkesedtek érte, a minisztérium is elfogadta, sőt Bizó Gyula levelet írt, és ifjusági előadásra engedélyezte a darabot. Aztán, tíz nappal ezelőtt, ugyanez a Bizó kimondta a minisztérium vétóját.

Elmentem Orbán elvtárshoz, aki összefoglalta a darab bünlajstromát, s az ötvenes évekre emlékeztető, teljesen voluntarista belemagyarázások hangzottak el. Például, hogy egyenlőségi jelet teszek a felszabadulás előtt és után történtek, a fasisták és kommunisták között, és más efféle képtelenségek. Rágalmakkal vitatkozni sem lehet. Tudomásul vettem a betiltást, de néhány nappal ezelőtt, mint utolsó szalmaszálhoz, Acél elvtárhoz vittem föl a darabot, aki nem ígért semmit, csak azt, hogy a hét végére elolvassa.

MTA FIL. INT.
Lukács Archív

Bátor vagyok téged is erre kérni. Ennél messzebb nem is merek menni, bár tudom, hogy milyen sokat jelentett a te pusztán megjelenésed Jancsó és Bacsó Péter betiltott filmjeinél - melyeket éppen tegnap mégiscsak engedélyeztek. Az én groteszk szemléletem persze más, de azt hiszem, a történelem szemléletem nincs messze Jancsóétól, bár az én derülátóm alkatom világosan optimista kicsengést ad a darabnak, ami a betiltást még értelmetlenebbé teszi.

Kérlek, ha nincs olvasni időd, tekintsd meg nem történtnek kérésemet. De ha mégis elolvasod, és irásom véletlenül megnyeri tetszésedet, akkor, ebben a kritikus órában, egyetlen szavad is sorsdöntő lehet. Ez a magyarázata annak, hogy félretéve minden illemt, kétségbeesésben hozzád fordulok.

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Őszinte hived

Erőssy István

Szövegi vázlat

ostholcsap, amelyet az ellenkezője is ostholcsap

1947 31-1364/3

1331